

מידע מקודד

בשלושים השנים האחרונות פועל מיקי קרצמן כאמן, כצלם עיתונות, כחוקר וכארכיונאי. חגי אולריך סוקר את ספרו החדש - תולדה של שיתוף פעולה עם החוקרת והאוצרת אריאלה אזולאי. הספר בודק את האופן שבו הצילום יכול להפוך אינדיבידואלים לחשודים אולטימטיביים.

סקירה מאת חגי אולריך מרץ 8, 2017

Miki Kratsman & Ariella Azoulay. The Resolution of the Suspect. Cambridge: Peabody Museum Press. 2016. 216 pages, 300 color images.

1747-7 60x50B.jpg

[1] מיקי קרצמן, מבוקש #1, 2007

ספר האמן החדש של מיקי קרצמן, *The Resolution of the Suspect*, שהוא תולדה של שיתוף פעולה עם החוקרת והאוצרת אריאלה אזולאי, כולל חמישה גופי עבודה של האמן שמתפרשים על-פני תקופה של למעלה מ-30 שנה, משנות ה-80 של המאה הקודמת ועד היום. כולם מציגים פורטרטים של פלסטינים כמבוקשים וכמועמדים לחיסול, על אף שלעתים המצולמים הם פלסטינים שחשודים על-ידי ישראל במעורבות בפעילות לוחמנית או חבלנית, ולעתים הם אנשים אנונימיים שאינם חשודים בדבר. הספר מראה כיצד האוכלוסייה הפלסטינית בכללותה הופכת לאוכלוסייה של חשודים שגורל המוות מרחף בה מעל כולם, בכל רגע.

גוף העבודה הראשון מכיל דף קונטקט של סרט צילום ותצלומים מתוך הסרט. קרצמן צילם אותם בחורף 1988, בתחילת האינתיפאדה הראשונה, בקבטיה. בתצלומים רואים פלסטיני ששק על ראשו, מלווה בחיילי צה"ל. הם חושפים את הבחירות הצילומיות של צלם עיתונות, שנעשו תחת תנאים שנעו בין כאוס לבין פיקוח צבאי (לאן נמשכה תשומת לבו, מה אפשר לו הצבא לצלם ומה לא, מה נכלל בכל פריים ומה הושמט).

[2] [unnamed \(1\).jpg](#)

[3] מיקי קרצמן, מהארכיון - קבטיה, 1989

בסדרה השניה, סיכול ממוקד, קרצמן צילם פלסטינים בעיסאווייה, כפר ערבי שנמצא במורדות הר הצופים והפך לשכונה של ירושלים. הוא מצלם את הפלסטינים מחלון משרדו בבצלאל, ממרחק של 800 עד 1000 מטר, בעזרת עדשה שהותקנה על כלי טיס בלתי מאוישים (UAV). ממרחק כזה, ובאמצעות הדימוי הצילומי, הדמויות נראות חשודות, אפילו כשהן עסוקות בפעולות יומיומיות. הן נראות כאינפורמציה מופשטת - בני אדם שאיבדו את הספציפיות שלהם באמצעות המרחק, הניכור ופרקטיקות המעקב הצבאיות.

גוף עבודה שלישי כולל סדרת פורטרטים, משנת 2007, של מבוקשים פלסטינים. הם נושאים כלי נשק ומאחוריהם קיר לבן. תמונה של פלסטיני נושא נשק מדגישה את היותו חמוש, ולכן אולי מצריכה את המצוד אחריו, לפי היגיון הצבא הישראלי. כאן כמובן המצולם והצלם משתתפים ביצירת התצלום.

בסדרה הרביעית, קרצמן צילם באירוע שערכו מבוקשים פלסטינים אחרי שחרורם מכלא ישראלי בשנת 2007. הוא צילם עשרות תצלומים של האירוע ושל משתתפיו. בשנת 2011 הדפיס את התצלומים, הגדיל אותם, הביאם למחנה הפליטים בג'נין, וביקש מתושביו לסמן את אלה המופיעים בהם שחוסלו על ידי ישראל. הם עשו זאת באמצעות שרבוט של מעין הילה בצבעי אדום וכחול סביב ראשי המחוסלים.

[4] [1283243018.jpg](https://www.tohumagazine.com/1283243018.jpg)

[5] מיקי קרצמן, מתוך "סיכול ממוקד", 2010

[6] [unnamed.jpg](#)

[7] מיקי קרצמן, מהארכיון - ג'נין, 2007

[8] [Untitled-16.jpg](#)

[9] מיקי קרצמן, מהארכיון - ג'נין, 2007

גוף העבודה האחרון הוא פרויקט מתמשך שהתחיל בשנת 2012. קרצמן יצר דף פייסבוק בשם Met I People, אליו הוא מעלה תצלומי תקריב של פני פלסטינים, שחתך מרקע תצלומים שצילם לאורך השנים במסגרת עבודתו כצלם עיתונות. בדף הפייסבוק קרצמן מזמין את הגולשים לספר מה קרה לאנשים המופיעים בתצלומים, שחלקם צולמו כילדים עוד בתחילת האינתיפאדה הראשונה. זה לב הפרויקט - העלאה של דמויות שהופיעו בתצלומים והצגת השאלה בפני הקוראים.

לסדרות מתלווה טקסט של אריאלה אזולאי, המסמנת את עבודתו של קרצמן כעמדה הבאה לערער את ההיגיון המוכר של הצלם הלא-מעורב, לכאורה, שמצלם משהו ורואה בו הוכחה ישירה בלבד לאירוע שהתרחש, שעומד בפני עצמו ושמנותק מהקשריו החיצוניים. אזולאי מתארת את פועלו של קרצמן כפעולה מרכזית מתמשכת ומרובת אספקטים, מעין מפעל חיים של התנגדות לאותו ההיגיון של צלם בלתי-נראה המביא עדות אובייקטיבית. בספר היא מבקשת להפוך את הצופים בדימויים של קרצמן ואת הקוראים בספר לצופים ולקוראים פעילים, מעורבים ולוקחים חלק באירועים המורכבים שהצילום מסמן. אזולאי מגדירה את האסטרטגיות בצילום של קרצמן וטוענת שהתצלומים מציגים את הפלסטיני, כל פלסטיני, תחת הקטגוריה 'רזולוציה של חשוד'. בעזרת המילה רזולוציה, שבצילום מסמנת את איכותו ואת חדותו של דימוי, היא מגדירה את המשמעות ואת האופן שבו כל פלסטיני (ובסופו של דבר, כל אדם באשר הוא), יכול להפוך מאינדיבידואל לחשוד אולטימטיבי. מהלך כזה קורה כשהופכים אדם חי לקטגוריה פוליטית, וכשמתבוננים בו מבעד לפרקטיקה, לטכנולוגיה וללוגיקה של שיטות מעקב, המסמנות ומפרידות אותו מן המרחב שבו שהה ומן ההקשר בו צולם, וכך לא ייראה יותר כאדם בעל זהות מסוימת, בעל אישיות וסיפור חיים - אלא כמידע מקודד. בהיותו קוד שיש לפצח, אנושיותו נשכחת והוא אף מהווה איום שיש לעצרו, לגייסו, או להרגו - סיטואציה שמכריחה את כל המעורבים שבה לקחת חלק בהפעלת כוח על הצד השני, גם ללא כוונה ישירה לכך.

[10] [97 Dir_Istya2001 2.jpg](#)

[11]מיקי קרצמן, מתוך "אנשים שפגשתי", 1985-2016

הסיטואציה המורכבת ממחישה את חוסר יכולתו של תצלום לבטא את המורכבות שיצרה אותו ושממשיכה לפעול דרכו ולהפעילו באמצעות ההשלכות הרבות שעשויות להיות לו על המציאות. אזולאי עוברת בין דיסציפלינות שונות, שאותן היא קושרת יחדיו: צילום, שפה, פוליטיקה, אזרחות, ספרות, משפט וביון, כדי להמחיש את המורכבות הזו, שלא ניתן להכיל על ידי הגדרת התצלום כאובייקטיבי (וכפועל יוצא, את הגדרת המצב כאובייקטיבי). הטקסט נע בין הדרמות השונות הקשורות ליצירת פורטרט של הפלסטיני כחשוד, מבעד למבטי הצבא, השב"כ, הכנסת והממשלה, מערכת המשפט והמדיה בישראל, וכולל ראיונות שערכה אזולאי במסגרת מחקרה המתמשך בנושאים אלה עם ההיסטוריון הלל כהן, עם עו"ד מיכאל ספרד, עם זכריה זביידי (לשעבר מפקד גדודי חללי אל אקצה של הפת"ח בג'נין¹), עם חייל צה"ל אנונימי שפעל בין היתר גם כמסתערב, ועם מיקי קרצמן עצמו.

הטקסט תופס חלק דומיננטי מאד בספר, ומתאר את השימוש בטכנולוגיות מעקב מתקדמות של צילום בעזרת רחפנים וכלי טיס בלתי-מאוישים. אפשר להתוודע דרכו לסיפורים מורכבים המתארים את חיי הפלסטיני המבוקש: מה משמעות הנחת שק על ראש של פלסטיני? כיצד זכריה זביידי למד להבחין בין סוגים שונים של רחפנים בעודו בורח מהם? מה משמעותם של מינוחים כמו 'סיכול ממוקד' או 'משת"פ'? מה ההבדל בין מבוקש לחשוד ולמשת"פ? אזולאי מבארת אותם בעזרת דוגמאות וסיפורים, ולעתים משאירה פערים בין נושא לנושא ובין פרק לפרק. אסטרטגיית כתיבה זו דורשת מהקורא לבחון שוב את הכתוב וכך עוזרת לו להיות קורא פעיל, שאינו מקבל את מה שראה בתצלום או קרא בטקסט כמובן מאליו. הקורא או הצופה בוחן את זכותו הקיימת לא לקבל באופן אוטומטי את המציאות ומדגיש את זכותו לא להפעיל את כוחו עליה או על אדם אחר.

[12] [Zakaria-Zbaidi.jpg](#)

[13]מיקי קרצמן, זכריה זביידי - זמן שאול, 2002

הספר מחבר בין צילום והתבוננות בצילום לבין שיטות מעקב וביון, ומקשר אותן ליצירת תודעה על אודות אלה שבהם מתבוננים מבעד לרזולוציה של חשוד. קרצמן משתמש בפרקטיקות מסוג זה לצרכים שונים, אך דווקא באופן שמראה כיצד לא ניתן להפריד בין אלה שמביטים בהם מבעד לרזולוציה זו לבין אלה שמביטים בהם באמצעות אותן פרקטיקות ושיטות צבאיות, שבהמשך יוצרות תודעה ציבורית גם במסגרות אזרחיות. משיתוף הפעולה בין קרצמן לאזולאי עולה בספר הטיעון ששום דימוי של המציאות אינו מבטא תמונת מצב אובייקטיבית ופשוטה, כאילו הוא נפרד, ריבוני, עצמאי ואובייקטיבי, או כאילו הפריים (הבודד לכאורה) יכול לבדד מרכיב אחד של יחסי כוח מסביבתו: כאילו ניתן להפריד אירוע כזה או אחר מהדינמיקות ההיסטוריות ומהקטגוריות הפוליטיות, המשפטיות והלשוניות הקשורות להיווצרותו.

הספר בוחן רזולוציה זו, באמצעותה המשטר בישראל מתבונן בפלסטינים (ובאמצעותה נוצרת, במידה רבה, התודעה הישראלית אודותיהם) דרך דימויים חזותיים ולשוניים: משת"פ, חשוד, מבוקש, חמוש, מחבל, פצצה מתקתקת. הקטגוריות הללו מייצרות נקודת מבט ישראלית בה מעל כל הפלסטינים מרחפת סכנה של מוות, מייד או עתידי, ישיר או עקיף. מורכבות זו אינה דבר שאפשר להראות בתצלום, אך עבודותיו של קרצמן משתדלות להביאה אל המתבוננים בו באמצעות הפרקטיקות בהן הוא נוקט. קרצמן ואזולאי שואלים האם הקוראים והמתבוננים בפורטרטים יסתכלו על המצולמים הפלסטינים כקטגוריות פוליטיות קטלניות, וכך יישמרו את הפלסטיני תחת רזולוציית החשוד, או שיהיו צופים אקטיביים יסתכלו עליו כפי שמסתכלים על דימויים אינדיבידואליים - ברזולוציה אזרחית.

- [1](#) זביידי היה מבוקש ע"י ישראל בעת שהצטלם לדיוקנאות המבוקשים הפלסטינים של קרצמן. הוא חדל להיות מבוקש לזמן מה. מעמדו כמבוקש ע"י מדינת ישאל משתנה מעת לעת.

Source URL: <https://tohumagazine.com/he/article/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%9E%D7%A7%D7%95%D7%93%D7%93>

Links

- [1] <http://tohumagazine.com/sites/default/files/1747-7%2060x50B.jpg>
- [2] <https://tohumagazine.com/he/file/unnamed-1.jpg-0>
- [3] <http://tohumagazine.com/sites/default/files/unnamed%20%281%29.jpg>
- [4] <https://tohumagazine.com/he/file/1283243018.jpg>
- [5] <http://tohumagazine.com/sites/default/files/1283243018.jpg>
- [6] <https://tohumagazine.com/he/file/unnamed.jpg-0>
- [7] http://tohumagazine.com/sites/default/files/unnamed_0.jpg
- [8] <https://tohumagazine.com/he/file/untitled-16.jpg>
- [9] <http://tohumagazine.com/sites/default/files/Untitled-16.jpg>
- [10] <https://tohumagazine.com/he/file/97-diristya2001-2.jpg>
- [11] http://tohumagazine.com/sites/default/files/97%20Dir_Istya2001%202.jpg
- [12] <https://tohumagazine.com/he/file/zakaria-zbaidi.jpg>
- [13] <http://tohumagazine.com/sites/default/files/Zakaria-Zbaidi.jpg>